

SVENSKA RIDSPORT
FÖRBUNDET

2020-11-13
YTTRANDE

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott

Svenska Ridsportförbundet har fått möjligheten att svara på remiss av promemorian Gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott, diarienummer U2020/04134/GV.

Sammanfattningsvis tillstyrker Svenska Ridsportförbundet förslaget som helhet men för att det ska kunna verkställas i praktiken så behöver flera avgörande frågor besvaras. Dessa frågeställningar tas upp under respektive förslag i remissvaret. Vi har framförallt synpunkter på förslag 4.6 och 4.11 med anledning av de oklarheter som uppstår. Vi vill också betona vikten av att specialidrottsförbunden är delaktiga i vilka krav som ska gälla för den aktuella idrotten.

Det är av yttersta vikt att det finns en tydlighet i förutsättningarna gällande nuvarande och framtida gymnasieutbildning med specialidrott, dels för oss som specialförbund men likväl för huvudmän och elever.

Viktigt är att betona ursprungliga syftet med gymnasieutbildning med specialidrott (nuvarande NIU och RIG) vilket är att ge möjlighet för redan elitsatsande ungdomar att kombinera sin satsning med ett idrottsanpassat och yrkes- eller högskoleförberedande gymnasium.

Svenska Ridsportförbundets svar redovisas efter respektive förslag:

4.1 Gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ersätter riksidrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning.

Förslag: En ny idrottsutbildning med specialidrott ska ersätta de två idrottsutbildningarna riksidrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning. Den nya idrottsutbildningen ska benämnas gymnasie- eller gymnasie-särskoleutbildning med specialidrott och vara riksrekryterande. Ämnesplanen för specialidrott ska bara få tillämpas inom gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildningar med specialidrott.

Svenska Ridsportförbundet tillstyrker förslaget men tycker att benämningen gymnasie- eller gymnasie-särskoleutbildning med specialidrott är onödigt krånglig och behöver ses över. Vi tycker det är bra med endast en gymnasieform med specialidrott som är riksrekryterande.

4.2 Det ska finnas nationella krav för att få vara en gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott.

Förslag: En gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ska godkännas om 1. det finns ett nationellt intresse av att tillgodose a) elitidrottens krav, och b) behovet av att elever kan kombinera gymnasial utbildning och elitidrott, 2. huvudmannen har tillgång till den idrottsliga miljö som behövs för en ändamålsenlig utbildning med specialidrott, 3. utbildningen är av god kvalitet, och 4. huvudmannen kan visa att det finns förutsättningar för ett etablerat samarbete med ett specialidrottsförbund som är relevant för utbildningen. Skolverket ska få meddela ytterligare föreskrifter om förutsättningarna för utbildningen.

Svenska Ridsportförbundet tillstyrker förslaget men betonar vikten av att kriterierna blir kvalitetssäkrade och tydliga. Det är också viktigt att specialidrottsförbunden är delaktiga i vilka krav som ska gälla för den aktuella idrotten.

4.3 Bestämmelserna om var ansökan ska lämnas ska förbli oförändrade.

Förslag: En kommun ska få ansöka om gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott hos Statens skolverk. En enskild huvudman ska dock lämna sin ansökan till Statens skolinspektion som ska sända ansökan vidare till Skolverket för bedömning. Termen "s.k. riksrekryterande utbildning" i bestämmelserna för enskilda huvudmän ersätts med termen "en utbildning som motsvarar en riksrekryterande utbildning" varvid idrottsutbildningarna inte ska nämnas särskilt. Skolverket ska få meddela ytterligare föreskrifter om ansökan.

Svenska Ridsportförbundet tillstyrker förslaget men betonar vikten av att det blir så enkelt och tydligt som möjligt för alla parter. Det är också viktigt att specialidrottsförbunden är med tidigt i ansökan.

4.4 Skolverket beslutar om utbildningen efter förslag från Riksidrottsförbundet och yttrande från ett specialidrottsförbund.

Förslag: Efter yttrande med förslag från Sveriges Riksidrottsförbund, inklusive yttranden från de specialidrottsförbund som är relevanta för respektive utbildning, ska Statens skolverk besluta om var gymnasie-utbildningar och gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott får anordnas och om hur många platser dessa utbildningar får omfatta. Beslutet ska gälla för fyra antagningsomgångar.

Svenska Ridsportförbundet tillstyrker förslaget. Ur Svenska Ridsportförbundets perspektiv har nuvarande system fungerat tillfredsställande men vi ser att detta förslag skapar ett bättre övergripande system för idrotten. Vi betonar dock vikten av att specialidrottsförbundens yttranden väger tungt i frågan. Det är också viktigt att det tas hänsyn till geografiska aspekter i godkännande av nya utbildningar.

4.5 Staten och kommunerna ska dela på kostnaden för ämnet specialidrott.

Förslag: Ersättningen för gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ska bestå av två delar. En del ska avse kostnader för själva nationella programmet och en del ska avse merkostnader hänförliga till ämnet specialidrott. Kostnader som inte är hänförliga till ämnet specialidrott ska lämnas med sedvanlig interkommunal ersättning, respektive bidrag till enskilda huvudmän. För enskilda huvudmän ska ersättning för merkostnader hänförliga till ämnet specialidrott benämnas merkostnadsbelopp och inte ingå i det s.k. grundbeloppet. Statsbidrag ska betalas ut till samtliga offentliga eller enskilda huvudmän som anordnar gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott. Skolverket ska få meddela föreskrifter om interkommunal ersättning och om bidrag till enskilda huvudmän i fråga om merkostnader, i en riksprislista för ämnet specialidrott som ska vara gemensam för både enskilda och offentliga huvudmän.

Svenska Ridsportförbundet tillstyrker förslaget. Vi anser att det är positivt med likvärdig ersättning oavsett enskild eller offentlig huvudman. Vi betonar vikten av att nivåerna på bidraget kan påverka möjligheten att kunna erbjuda en kvalitativt god idrottsutbildning. Hänsyn bör tas till individuella variationer mellan idrotter eftersom kostnadsbilden ser olika ut.

4.6 Utbildningen ska vara avgiftsfri med undantag för den utrustning som behövs för elitidrotten.

Förslag: Det ska införas ett undantag från huvudregeln om en avgiftsfri utbildning. Undantaget ska innebära att eleven eller dennes vårdnadshavare ska stå för kostnader som avser individuell idrottsutrustning och liknande som eleven behöver för en utbildning där

elitidrott ingår. Regeringen ska få meddela föreskrifter om vilka utbildningar som får innebära att eleven eller dennes vårdnadshavare ska stå för sådana kostnader. Kostnadsansvaret ska inte gälla om en elev eller dennes vårdnadshavare av ekonomiska skäl inte kan stå för kostnaden. Beslut om detta ska fattas av huvudmannen.

Svenska Ridsportförbundet tillstyrker förslaget men förutsätter att nedan beskrivna oklarheter tydliggörs.

Vi anser att förslaget är otydligt och ställer oss frågande till hur en huvudman ska kunna bedöma en vårdnadshavares ekonomiska möjligheter att bära kostnadsansvar? Om en huvudman skulle bedöma att en vårdnadshavare inte kan bära kostnadsansvar så tillfaller kostnadsansvaret istället huvudmannen vilket i praktiken inte är realistiskt.

När ska denna bedömning av ekonomiska möjligheter göras? Vid antagning är rimligt att det görs, men vad händer om en elev mister sin "utrustning" under pågående utbildning? Med största sannolikhet har en elev som är behörig att gå den nya gymnasieformen redan sin "utrustning" från början, men "utrustningen" kan bli obrukbar under pågående utbildning.

Avsnittet om uppställningskostnader (kap 7, författningskommentarer) utgår ifrån att elev/vårdnadshavare riskerar dubbla avgifter. Det är orimligt att en huvudman inte kan ta ut ersättning för erbjuden uppställning samt återkommande till hästen erforderliga kostnader. Foder bör inte betraktas som förbrukningsmaterial utan som underhållskostnad. Viktigt är (primärt inom ridsport) även att skilja på rena uppställningskostnader och de kostnader som följer hästen (foder etc).

Vi ställer oss dock positiva till den del av förslaget som innebär att det införs ett undantag från huvudregeln om en avgiftsfri utbildning.

4.7 Lika möjligheter till utbildning oavsett kön samt andra frågor om urval.

Förslag: Bestämmelser om behörighet och urval till det nationella program som den sökande ansökt till ska gälla. Därutöver föreslås kompletterande urvalsregler som innebär att vid urval ska hänsyn tas till den elitnivå som den sökande uppnått i sin ålderskategori i den aktuella specialidrotten. Om idrotten bedrivs könsuppdelat ska dock en sökande enbart jämföras med andra sökande av samma kön. Den förordning som avser statsbidrag till idrottsutbildningarna ska kompletteras ur ett jämställdhetsperspektiv, så att statsbidrag ska lämnas för att skapa bättre möjligheter för elitsatsande ungdomar, kvinnor såväl som män, att kombinera sin idrottsutövning med gymnasieutbildning eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott. Bedömning: Det finns inte skäl att i övrigt göra undantag från behörighets- och urvalsreglerna för antagning till nationella program i gymnasie- och gymnasiesärskolan.

Svenska Ridsportförbundet tillstyrker förslaget och har inga ytterliga kommentarer. Ridsporten är könsneutral i sitt utövande.

4.8 Vissa kurser i idrott och hälsa behöver ses över i särskild ordning – specialidrott kan ses över i det kontinuerliga arbetet med styrdokumentet.

Förslag: Statens skolverk ska få i uppdrag att se över vissa kursplaner i ämnet idrott och hälsa, nämligen idrott och hälsa 1 – specialisering och idrott och hälsa 2 – specialisering samt kunskapskraven för nämnda kurser. Bedömning: Statens skolverk bör se över ämnes- och kursplanerna i ämnet specialidrott i samband med sitt kontinuerliga arbete med att utveckla vissa styrdokument.

Svenska Ridsportförbundet tillstyrker förslaget. Vi anser att detta är ett bra förslag då revideringsbehovet av styrdokumentet är stort. Vi tycker det är positivt att det kan bli möjligt att ha ett annat alternativ till NIU och att kurser inom Idrott och Hälsa kan specialiseras mot en särskild idrott.

4.9 Insatser behövs för att få fler legitimerade och behöriga lärare i specialidrott.

Bedömning: Gymnastik- och idrottshögskolan bör, tillsammans med övriga lärosäten som anordnar utbildning i ämnet specialidrott för blivande lärare, utveckla metoder för hur yrkesverksamma lärare i ämnet som saknar behörighet för legitimation kan nå detta genom bl.a. validering av tidigare kunskaper och erfarenheter och i förekommande fall vissa ämnesspecifika kompletteringar. Syftet är att lärarna ska bli behöriga och kunna få legitimation i ämnet specialidrott. Regeringen bör även överväga ytterligare åtgärder för att tillgodose behovet av lärare i ämnet specialidrott i samband med de åtgärder som behöver vidtas för att minska lärarbristen generellt.

Svenska Ridsportförbundet tillstyrker förslaget. Vi betonar vikten av att elitidrottskompetensen inom ridning är grunden och att de kan få fortbildning att bli legitimerade lärare inom ämnet specialidrott. Vi anser att legitimerade lärare i andra idrotter inte ska sätta betyg i till exempel ridning. Specialistkunskaperna är viktiga för att ge höjd till utbildningen. Det behöver bli tydligt vilken idrott behörigheten gäller.

4.10 Utbildning på entreprenad i ämnet specialidrott bör även i fortsättningen bara tillåtas i undantagsfall när det medges av regeringen.

Bedömning: Bestämmelserna om utbildning på entreprenad i gymnasie- och gymnasiesärskolan bör kvarstå oförändrade.

Svenska Ridsportförbundet tillstyrker förslaget men vill understryka att inom ridsporten kan det ha fördelar att kunna anlita tränare med spetskompetens genom konsultavtal.

4.11 En ny överklagandebestämmelse införs.

Förslag: En huvudmans beslut om att en elev eller dennes vårdnads-havare av ekonomiska skäl inte ska behöva stå för kostnader för individuell idrottsutrustning och liknande ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Bedömning: Överklagandebestämmelserna bör i övrigt kvarstå oförändrade.

Svenska Ridsportförbundet tillstyrker förslaget men förutsätter, med beaktande av vårt svar i 4.6, att beskrivna oklarheter tydliggörs. Vi anser att förslaget är otydligt och ställer oss frågande till vem som ska ha möjlighet att överklaga och när i processen/utbildningen? Vi tycker att möjligheten att kunna överklaga ett sådant beslut är rimligt, men hur ska undantaget från avgiftsfri utbildning kunna användas om elev/vårdnadshavare kan överklaga? Var kommer gränsen gå för när man inte anses ha råd? Vi anser att det behöver finnas tydliga regler.

Annika Tjernström

Generalsekreterare/Secretary General

Svenska Ridsportförbundet